

Bägge breven finnas på Nordiska Museet (E. U. 9726 Top. arkivet). Målningen har fotograferats av Öberg (1925) och av J. Granlund (E. U. 9983, Top. ark.), En akvarell av A. Rencke 1936 finnes i Top. arkivet (E. U. 9566). — En uppgift om ett föremål med runor lämnar *Ransakningarna* 1667—84: »Lijtet ifrån Swingarns Kyrckia på Södre sijdan, är belägen een kiälla, som dhe gamble hafwa kallat den helige korskiällan, hwarest många krankachtige Menniskior, af Watnetz drickande och twående, berättas, i forna tijdher, fått sin hälsa igen, derföre och dhenne kiälla icke allenast i Sverige, uthan och på andre Uthrijkes Orther, säges wara mycket renomnat och i kyrckian een stoor i hålig Offerstock, effter Wåthsäk Maner giordh, med Läck på och 4ra Låås före, runt omkring medh stoort Järnbeslag skodd, som förr säges lägat widh kiällan, hwar uthi dhe helbregdade blefne Personer, hafwa sitt tackoffer gifwit, och een koppar skopa om 1 stoop mått stoor, medh Rune bookstäfwer opp omkring skrefwen, berättas fordom warit medh Järnkeedh fästet wid kiällan och folcket medh dhen Wattn der drucket, hwilken skopa nu är på Huusby gårdh». Se härom vidare N. Ahnlund, *Svensk sägen och hävd* (1928), s. 70 f.

Back-Norrby, Vårfrukyrka sn, se U 766 och 767 Norrby.

762. Brunna, Vårfrukyrka sn.

Pl. 86.

Litteratur: B 643, L 720, D 1:87. J. Bureus, Fa 6 s. 113 n:r 19 (Caspar Cohl), löst blad i Fa 6, Fa 5 n:r 468, Fa 1 s. 102, Ff 6 n:r 181; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 163; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 51; P. Elvius, De Fierdhundria (auctor J. Arenius), Upsaliae 1717 (feltryck 1617), s. 98 och 99; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 417, 440; R. Dybeck, Vårfrukyrka socken 1864 (ATA); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 65; Handling (D. nr 2217/31) i (ATA); O. A. Öberg, Längs lands- och vattenväg i Åsunda (i Enköpings-Postens julnummer 1936); S. B. F. Jansson, Några okända uppländska runinskrifter (i: Fornvännen 1946), s. 277 f; S. Lindqvist, »Onaturliga runstenstransporter» (i: Fornvännen 1947), s. 50.

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (i Fa 10:1 n:r 163); Bureus, kopparstick (i Ff 6, s. 181); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 643); Dybeck, D 1: 87; O. Arenander Silfverdal, teckning (ATA); Lagergren, foto 1946 (ATA; reprod. i Jansson a. a. s. 277).

Runstenen står rest på gårdsplanen till Brunna n:r 2, 35 m. VSV om mangårdsbyggnadens huvudingång, 8 m. S om infartsvägen.

Enligt Fa 6 stod runstenen »Wedh Brunna byn i Tappan i Wårfrukyrke Sokn.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Brunna i Wårfru sochn. Åsunda härad» (B 643 och L 720: »Brunna»). Dybeck antecknar (»Vårfrukyrka socken 1864», ATA), att »en mycket skadad runsten» är »lagd till spishäll» vid Brunna. Dybeck tillfogar, att den »förtjenar knapt att frigöras». I *Sveriges runurkunder* lämnar han följande beskrivning av hur han återfann stenen: »Vid efterfrågan hos de mangrant samlade bymännen i Brunna hvar denne Runsten funnes visste ingen besked om honom; men det hände sig att ett tillstädesvarande nio-årigt flickebarn, som sade sig, lika med de andre, föregående söndag hört min kungörelse om efterspaning af Runstenar uppläsas i kyrkan, icke kunde tiga, utan beställsamt yppade att stenen låg — i en stuguspis. Jag begaf mig dit och fann honom ganska riktigt lagd till spishäll, styckad, bränd och ofullständig... Bymännen visste slutligen, hvad barnet icke kände, att stenen förr varit rest i en tomt vester om byn.» O. Arenander lämnar på sin teckning följande upplysningar: »En runsten liggande såsom spishäll i Brunna akademi hemman i Vårfrukyrka socken. Runorna lättlästa. Stenen är i sjelfva eldstaden förstörd.» År 1931 (19 juni) anmälde O. A. Öberg, att »Brunna stenen, som låg till spisplan i gamla bostadshuset i Uppsala akademis ena därvarande gård» (n:r 2) hade uttagits. »Den gamla stugan är nu riven och stenen som legat i spisen är sönder i tre större och en hel del mindre stycken som alla äro tillvaratagna.» Öberg ansåg lämpligt, att stenen restes »framför det nyuppförda boningshuset så att den blir synlig till vägen från Enköping till Sparrsätra.» Runstenen blev sannolikt inlagd i spisen, när mangårds-

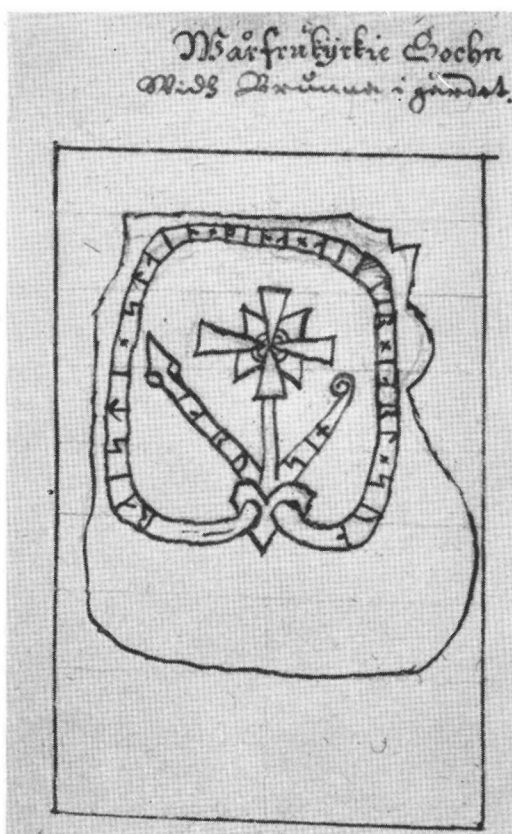

Fig. 191. U 762. Brunna, Vårfrukyrka sn. Efter teckning av Rhezelius.

byggnaden på Brunna uppfördes år 1732. Vid runinskriftsinventeringen 1941 lågo tre delar av runstenen på gårdsplanen. Stenen lagades och restes genom Riksantikvarieämbetets försorg år 1946. Tyvärr kunde två av fragmenten icke hopfogas med de övriga. Det ena, som innehåller en *n*-runa, mäter 16×7 cm, det andra, som endast bär ett stycke av ramlinjen, mäter 13×5 cm. De båda lösa bitarna äro nu placerade ovanpå stenen; se Pl. 86.

Grå granit. Höjd 1,15 m., bredd 0,96 m. Ristningen är djup och tydlig; linjerna äro jämförelsevis breda, rundade.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre uppteckningar):

[*iaruntr* + *raisti*] × *stain* × *pina* + *aiftir* + *iarl* × *sun* [si]n
 5 10 15 20 25 30 35

Iarundr ræisti stæin þenna æftir Iarl, sun sinn.

»Järund reste denna sten efter Jarl, sin son.»

Till läsningen: Stenens nedre vänstra del, där bl. a. runföljden 1—13 har stått, har gått förlorad. Av 13 *i* återstår endast ett kort stycke nedtill. 23 *a* är säkert. Av 34 *u* återstår hela bst; 38 *n* finnes på det större av de båda lösa fragmenten.

Cohl (Fa 6): Runföljden 1—13 *iaru...raisti*. Samma läsning hos Bureus och Rhezelius. — Hadorph och Leitz: 1—13 *iiruntr* × *raisti*; 16 *e*.

Vid Dybecks besök var stenens högra del oåtkomlig: *iaru... × raisti × stein × pina × aif...* (Vid O. Arenanders besök låg runstenen tydligen på samma sätt.)

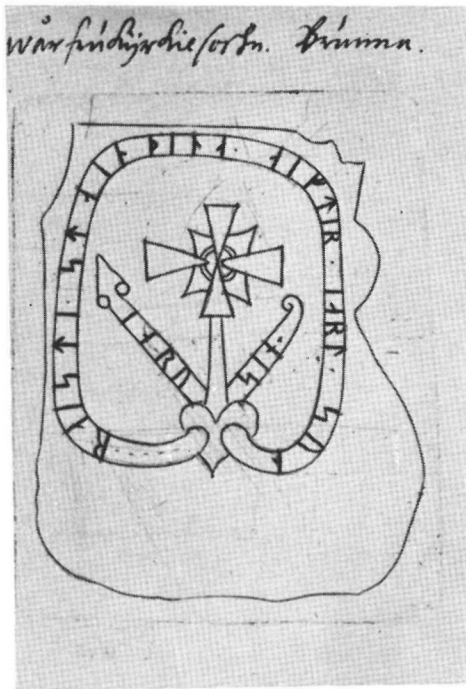

Fig. 192. U 762. Brunna, Vårfrukyrka sn.
Efter kopparstick i Ff 6.

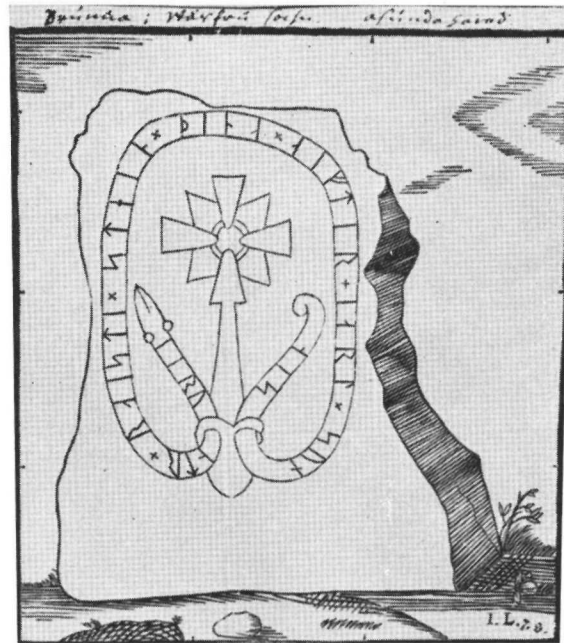

Fig. 193. U 762. Brunna, Vårfrukyrka sn. Efter B 643.

Om namnen *Iarundr* och *Iarl* se S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1946, s. 276 och där anförd litteratur.

U 762 är icke den enda runsten som Järund har låtit resa efter sin son Jarl. Vid ingången till Svinnegarns kyrka står sedan år 1946 en runsten rest (U 779), vars inskrift lyder: »Järund reste dessa stenar efter Jarl, sin son. Gud hjälpe hans ande.» Då de båda stenarna, som sålunda ha en nästan likalydande inskrift, otvivelaktigt äro ristade av samme runristare, kan det icke råda något tvivel om att de män som nämnas i de båda inskrifterna äro identiska. Se vidare Jansson i *Fornvännen* 1946, s. 275 ff., S. Lindqvist i *Fornvännen* 1947, s. 50 f. samt U 779.

Enligt E. Brate (i *Svenska runristare*) är U 762 ristad av Erik, en ristare som anses ha utfört ett 15-tal ristningar i västra Uppland. Innan hela det västuppländska inskriftsmaterialet har undersökts, är det icke möjligt att med bestämdhet uttala sig i denna fråga. F. n. kan man endast konstatera, att slående överensstämmelser i ornamentik, runformer, huggningsteknik och stilisering finnas mellan U 762 och t. ex. U 755, 768, 769, 779 och 857. Brate konstaterar om de femton ristningar, som han tillskriver Erik, att de »hava en så enhetlig karaktär, att deras samhörighet knappt är tvivelaktig» (a. a. s. 65); jfr U 774.

Gånsta se U 772 Ytter-Gånsta.

763 och 764. Klista, Vårfrukyrka sn.

Pl. 87, 88.

Litteratur: B 641, 642, L 723, 722, D 1: 85, 86. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 4, bl. 53, 52; O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 39; R. Dybeck, *Vårfrukyrka socken* 1864 (ATA); G. Stephens, *ONRM* 2, s. 733; R. v. Liliencron, *Der Runenstein von Gottorp* (1888), s. 13; S. Lindqvist,